

Barne- og familiedepartementet

Deres ref.:

Vår ref.:
19/162704/

Dato:
29.07.2019

Rådmannens høringssvar - Bærum kommune

Det vises til høringsbrev fra Barne- og familiedepartementet den 04.04.19 der det bes om innspill til ny barnevernslov. Forslaget er en oppfølging av NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Bærum kommune har tidligere gitt høringssvar til denne, og har også gitt innspill til enkelte avgrensede deler av lovforslagets innhold på ulike tidspunkt og arenaer gjennom lovforslagets utarbeidelse.

Overordnede kommentarer

Bærum kommunes vurdering er at forslaget til ny lovtekst er bedre strukturert og mer tilgjengelig enn dagens barnevernlov. Lovteksten fremstår lettere å lese og orientere seg i, og dermed også mer brukervennlig. Videre er det positivt at barneperspektivet styrkes ytterligere, og at det foreslås at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører et barn etter loven.

Bærum kommune kommenterer ut over overnevnte ikke lovutkastet i sin helhet, men har kommentarer til enkelte forslag i bestemte kapitler. Forhold og forslag som kommunen har gitt høringsinnspill til tidligere, kommenteres ikke. Det vises for øvrig også til parallelle høringsprosesser der kommunen har avgitt høringssvar som vil ha relevans for innholdet i forslaget til ny barnevernlov, eksempelvis Høringssvar NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem.

I det videre høringssvaret følges kapittelinnstillingen i høringsnotatet.

Kapittel 5: Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser

Bærum kommune støtter departementet i at en momentliste for vurdering av barnets beste basert på FNs barnekomités liste ikke bør lovfestes. Det anbefales i stedet at slike momenter skal fremgå i retningslinjer og faglige anbefalinger.

Postadresse:
Postboks 700
1304 SANDVIKA
E-post:
barneverntjenesten@baerum.kommune.no

Besøksadresse:
Brynsveien 88 A

Org. nr: 974552825
Bank:
Telefon: 67 50 68 00
Faks:

KLART SPRÅK?
Hjelp oss å bli bedre:
klartsprak@baerum.kommune.no

Departementet ber i Kap. 5.2.3.7 om høringsinstansenes syn på om retten til familieliv eller det biologiske prinsipp bør tydeliggjøres i lovteksten. Bærum kommune er enig i departementets forslag om ikke å presisere retten til familieliv eller det biologiske prinsipp i lovteksten, da dette kan bidra til å skape uklarheter om hvorvidt disse hensynene skal tillegges større vekt i barnets beste vurderinger. Barns rett til omsorg og beskyttelse vil dermed kunne svekkes. Det bør være tydelig at det er barnets beste som er lovens overordnede prinsipp og viktigste hensyn.

I Kap. 5.6.1.1 foreslås det at barneverntjenesten skal gjennomføre undersøkelsessak på vanlig måte for barn som har vanlig bosted i Norge, men som oppholder seg i en annen stat. Bærum kommune vil bemerke at dette i praksis vil være svært vanskelig å gjennomføre på en forsvarlig måte. Det vil blant annet være problematisk både å få gjennomført samtaler med og få observert barnet, innhente informasjon fra relevante instanser mm. Det er vanskelig å se for seg hvordan de krav til forsvarlighet som loven legger opp til vil kunne ivaretas i slike situasjoner.

Kapittel 6: Bekymringsmelding og undersøkelse

Bærum kommune støtter at ny lov tilpasses nye familiemønster og at endringen i § 2-2 3. ledd, om at barneverntjenesten skal undersøke helhetlig er positivt. Dette sett i sammenheng med at det foreslås en rett til å pålegge foreldre som ikke har daglig omsorg, kun samvær - hjelpetiltak. I meldinger som vedrører foreldrekonflikt er det viktig å bemerke at barneverntjenesten må gjøre avveiningen om foreldrekonflikten er av en slik art at dette faller innunder § 4-3 at det er grunn til bekymring for barnets helse og/eller omsorg. Imidlertid er det behov for å tydeliggjøre hvilken kommune som har ansvar for undersøkelsen i tilfeller der foreldrene bor i ulike kommuner og barnet bor delvis hos begge foreldre.

Kommentar til foreslått § 2-1:

Det bemerkes at det for henleggelse av meldinger uten bekymring foreligger få retningslinjer vedrørende forsvarlig arkivering, underrettelse av foreldre og håndtering ved innsynskrav. Bærum kommune ønsker i så henseende at det utarbeides felles nasjonale retningslinjer som sikrer forsvarlig saksbehandling på området.

Kommentar til foreslått § 2-3:

Forslaget om lovfesting av barneverntjenestens adgang til å gjenoppta undersøkelsen etter en henleggelse støttes. Det oppstilles et vilkår om at vilkårene i § 2-2 fortsatt er oppfylt – «*rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for å iverksette tiltak etter loven*». I saker der det ikke har kommet nye opplysninger, er utgangspunktet at man ikke vet noe om familien. Formålet med ny undersøkelse er da å undersøke hvorvidt det fremdeles foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter loven. Man antar med andre ord at det kan være slike forhold i de sakene man beslutter å gjenoppta. Lovteksten med henvisningen til § 2-2 blir således noe uklar og bør etter kommunens syn omformuleres.

Kapittel 7: Hjelpetiltak

Bærum kommune støtter departementets forslag om å kunne pålegge hjelpetiltak i samværshjemmet.

Når det gjelder forslaget om heving av aldersgrensen for ettervern fra 23 til 25 år, bemerkes det at endringen vil gi økonomiske og bemanningsmessige konsekvenser for de kommunale

barneverntjenestene. Bærum forutsette at statens bistandsplikt og betalingsansvar for ungdom i statlige tiltak følge aldersgrensen for ettervern. Bærum kommune vil videre bemerke at ettervern i praksis ytes fra ulike instanser i kommunen, og at det må være opp til den enkelte kommune å organisere og prioritere ressurser til oppfølging av ettervern.

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på spørsmålet om det bør gis hjemmel for å pålegge foreldre opphold i sentre for foreldre og barn som primært gjelder utredning av barnets omsorgssituasjon, med andre ord adgang til å pålegge en undersøkelse. Etter Bærum kommunes syn bør slik hjemmel gis. I dagens situasjon er det slik at sentre for foreldre og barn uansett utarbeider en rapport fra oppholdet, uavhengig av om man har foretatt en formell utredning eller ikke. Forskjellen for foreldrene vil derfor ikke være stor. En formell utredning vil imidlertid i større grad kvalitetssikre institusjonens evaluering/synspunkter. I tillegg er en slik adgang under alle omstendigheter viktig og riktig slik at muligheten for å kunne legge til rette for riktig etterfølgende oppfølging for barnet og familien bedres.

Kapittel 8: Akutttiltak

Bærum kommune støtter departementets forslag om å la påtalemyndigheten beholde kompetansen til å fatte midlertidige vedtak i akuttsituasjoner utenfor barneverntjenestens ordinære åpningstid. Med barnevernfaglig kompetanse tilgjengelig hele døgnet, vurderer kommunen at vi med et samarbeid mellom barneverntjenesten og påtalemyndigheten, kan beskytte barn på en god måte.

Forslaget om at et midlertidig vedtak om å plassere barnet utenfor hjemmet skal regnes som en midlertidig omsorgsovertakelse, støttes. En slik presisering vil tydeliggjøre barneverntjenestens ansvar i disse sakene.

Departementets vurdering av at nyfødte barn må gis det samme vern som andre barn der det er nødvendig å gripe inn akutt, støttes. Det foreligger etter kommunens syn ingen vektige grunner for at beviskravet i saker som angår nyfødte barn skal være høyere. Nyfødte barn er spesielt sårbare og skadepotensialet er stort i denne tidlige fasen. Den foreslåtte endringen er en viktig og riktig endring som bidrar til å styrke barneperspektivet i loven. Etter kommunens syn er dagens regulering av akuttvedtak for denne gruppen barn uhensiktsmessig og lite tilgjengelig, og departementets forslag til lovteknisk løsning er god.

Kapittel 9: Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon:

Bærum kommune støtter forslaget om å tydeliggjøre forskjellen mellom omsorgsansvar og foreldreansvar.

Videre støtter vi forslaget om å samle dagens §§ 4-8 og 4-12 i en ny bestemmelse.

Kommentarer til foreslått § 5-6:

Forslagets § 5-6 viderefører § 4-31 i dagens barnevernlov. Bestemmelsen fastslår at det er ulovlig å ta barnet ut av Norge når det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse, diverse andre tvangsvedtak og akuttvedtak. Barnevernloven § 4-31 bestemmer at en slik handling er «ulovlig», men hjemler ingen sanksjoner. Det er straffeloven § 261 som bestemmer når slike handlinger er straffbare. Det reiser spørsmålet om behovet for en bestemmelse som § 4-31 ved siden av straffeloven § 261.

Straffeloven § 261 rammer ikke bare at barn tas ut av Norge, men også at barn unndras fra barneverntjenestens omsorg innenlands. For spørsmålet om straffbarhet burde det være likegyldig om gjerningspersonen forlater Norge med barnet eller «bare» bortfører barnet innenfor landets grenser; begge deler motvirker et lovlig fattet vedtak og etablerer eller opprettholder en omsorgssituasjon som er uholdbar og skadelig for barnet, til tider også farlig.

Innenlands og utenlands barnebortføring er imidlertid ikke fullstendig likestilt i strl. § 261: Ifølge Matningsdals kommentarutgave til straffeloven vil straffbarheten av innenlands bortføring avhenge av om vedtaket er iverksatt på forhånd, dvs. om barnet er blitt plassert i fosterhjem mv. før det blir bortført. Det å bortføre barnet før iverksettelsen, er ifølge denne lovtolkningen bare ulovlig dersom barnet tas med ut av Norge. Heller ikke § 4-31 eller den foreslåtte § 5-6 omfatter situasjoner hvor barnet holdes skjult i Norge.

Denne rettstilstanden fremstår som utilfredsstillende og lite gjennomtenkt. Både hensynet til å beskytte barna og hensynet til å motivere omsorgspersoner til å avstå fra slike handlinger, tilsier at det bør være ulovlig og straffbart å unndra barnet fra iverksetting av vedtak, uavhengig av hvor gjerningspersonen reiser med barnet.

Når et barn holdes skjult etter at fylkesnemnda har truffet vedtak om omsorgsovertakelse, har barneverntjenesten i praksis lite å stille opp med. Barneverntjenesten er ikke satt opp med kompetanse eller myndighet til å etterforske slike handlinger, eller til å oppspore gjerningspersonen og barnet. Det er politiet som har kompetanse og myndighet på dette området. En klar straffesanksjonering vil kunne gjøre det lettere å finne barnet og få avsluttet omsorgsunndragelsen så snart som mulig. En lovendring i slik retning vil få betydning for liv og helse til de barna som havner i den typen ekstremsituasjoner som det her dreier seg om.

Kommentarer til foreslått § 5-7 tredje ledd og § 7-2 sjette ledd:

Forslaget om å innføre en to års sperrefrist for ny sak om samvær i § 7-2 sjette ledd representerer etter Bærum kommunes syn er en viktig og nødvendig lovendring. I praksis ser man ofte at biologiske foreldre krever ny sak om samvær, uten at reelle endringer i sakens fakta tilsier at samværet vurderes på nytt. Dette skjer gjerne kort tid etter at den nåværende ettårs-fristen er utløpt. Fra barnet fyller 7 år blir de direkte involvert ved at deres mening skal høres i sak for fylkesnemnda, og deretter høres på nytt i en overprøvingssak for tingretten. Noen barn gir uttrykk for at det er belastende å ikke kunne falle til ro i den omsorgs- og samværssituasjonen som er etablert rundt dem. De aller fleste fosterbarn er utrygge og sårbare, med en tung bagasje fra tidligere omsorgssvikt. Departementets forslag om å innføre to års sperrefrist tjener til å ivareta deres behov for trygghet og stabilitet.

Forslaget til endring i § 7-2 sjette ledd må ses i sammenheng med forslaget i § 5-7 tredje ledd, hvor det fortsatt skal gjelde en sperrefrist på ett år for saker om oppheving av omsorgsovertakelsen. Her er det bare barn som har oppnådd tilknytning i fosterhjemmet, som har et sterkere vern mot gjentatte saker. For de fosterbarna som ikke har oppnådd slik tilknytning, vil forslaget om to års sperrefrist for samværsaker få liten betydning: foreldrene kan fortsatt reise ny sak om tilbakeføring hvert år. Det er derfor kommunens syn at det også bør gjelde en sperrefrist på to år for nye saker om tilbakeføring av barnet til foreldrene. Ved første gangs begjæring om tilbakeføring bør sperrefristen fortsatt være tolv måneder, slik at omsorgsovertakelsen kan bli prøvd på nytt uten hinder av den tilknytning som kan oppstå – og som er ønsket – mellom barnet og fosterfamilien. Ved senere saker har ikke dette hensynet samme gjennomslagskraft, og sperrefristen bør da være to år. Dette vil gi god sammenheng

med forslaget om to års sperrefrist for samværsaker, og det kan gjennomføres lovteknisk ved en liten endring i forslaget til § 7-2 sjette ledd. Samtidig foreslås en liten omformulering i bestemmelsens siste pkt. Bestemmelsen kan da lyde slik:

Sakens parter kan ikke kreve at en sak om oppheving av et vedtak om omsorgsovertakelse behandles av fylkesnemnda, dersom en slik sak har vært behandlet av fylkesnemnda eller domstolen de siste to år. Første gang vedtaket om omsorgsovertakelse kreves opphevet, er fristen tolv måneder. Fristen begynner å løpe når det foreligger en endelig eller rettskraftig avgjørelse. Når et krav om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse ikke er blitt tatt til følge fordi barnet har blitt så knyttet til mennesker og miljøet der det er, kan sakens parter bare kreve at en ny sak behandles dersom det foreligger opplysninger om vesentlige endringer i barnets situasjon.

Kapittel 11: Samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse

Bærum kommune mener kontakt og samvær mellom søsken eller andre nærstående familiemedlemmer ofte er til barnets beste. Imidlertid mener vi at det ikke bør lovfestes som en rettighet, da barnets helhetssituasjon alltid må vurderes individuelt.. Rettigheter i lov når det gjelder søskensamvær og partsrettigheter kan noen ganger komme i konflikt med barnets mulighet til å få en tilknytning til sin fosterfamilie. Dette er utdypet ytterligere nedenfor.

Kommentarer til foreslått § 7-1 andre ledd, § 7-2 første ledd, § 7-4 og § 12-3:

7.1 Generelt

Departementets uttalelser om samvær i høringsnotatet gir signaler om en utvidelse av normalomfanget av samvær, samtidig som kretsen av samværsberettigede utvides. En grunnforutsetning for departementets vurderinger synes å være at det har utviklet seg en «uheldig praksis» for utmåling av 4-6 samvær per år, jfr. uttalelsen fra Oslo Met referert i pkt. 11.3.3.

Av det som siteres i høringsnotatet fremgår det ikke hva kritikken om «uheldig praksis» bygger på. Sitatet fra Oslo Met peker på at det ikke er forskningsmessig belegg for en slik praksis. Men mangel på forskningsmessig belegg gir ikke grunnlag for å hevde at en slik praksis er uheldig.

Høyesterett har ikke etablert noen fast «tålegrense» for samvær, men i de fleste sakene om langvarig fosterhjemsplassering har samværet variert mellom 3 og 6 ganger per år, jf. Rt. 2012 s. 1832 (premiss 37). Begrunnelsen for denne praksisen er at samværet med biologiske foreldre ikke skal komme i veien for å etablere en trygg tilknytning og et normalt familieliv i fosterhjemmet.

Etter kommunens syn er dette en forstandig begrunnelse. Når samfunnet først tar barn ut av sin biologiske familie og plasserer dem i fosterhjem, er det av avgjørende betydning at barnet får tilknytning til fosterforeldrene, og at barnet dessuten gis anledning til å vokse opp uten å oppleve sin familiesituasjon som utrygg eller unormal. Dette er utslag av det grunnleggende hensynet til barnets beste, som er det sentrale hensynet en fosterhjemsplassering skal ivareta.

7.2 Bør søsken ha en lovfestet rett til samvær?

Samvær med søsken kan være av stor betydning for fosterbarn. Som følge av omsorgssvikt og omsorgsovertakelse kan disse barna lett bli «historieløse». I voksen alder kan det bli viktig for dem å ha en etablert forbindelse til søsken.

Nåværende barnevernlov § 4-16 bestemmer at barneverntjenesten skal legge til rette for samvær med søsken der hvor hensynet til barnet ikke taler mot det. Barneverntjenesten ivaretar fosterbarns behov for søskenkontakt, og åpner for søskensamvær i den utstrekning det enkelte barnets situasjon tillater det. Kommunen mener derfor at gjeldende lovregulering fungerer tilfredsstillende.

Søskensamvær skiller seg fra foreldresamvær ved at barnets og søskenes gjensidige interesse for og glede av hverandre i større grad kan variere gjennom oppveksten. Det innebærer at form, hyppighet og varighet i større grad bør kunne justeres fortløpende ut fra barnets og søskenes aktuelle situasjon. Dagens regelverk åpner for dette, ved at barneverntjenesten gir samvær med hel- og halvsøsken uten at det foreligger et formelt vedtak som etablerer en rett til slikt samvær.

Den foreslåtte regelen om søskensamvær vil føre til at fylkesnemnda treffer vedtak om at søskensamvær skal gjennomføres med visse, fastsatte mellomrom. Dette vil ta bort dagens fleksibilitet i praktiseringen av søskensamvær. Dersom det senere blir behov for å nedjustere samværsomfanget, må barneverntjenesten ta ut ny begjæring om tiltak for fylkesnemnda. I praksis vil barneverntjenesten ha en forholdsvis høy terskel for å gå til dette skrittet, blant annet fordi en slik sak kan foranledige mer omfattende ustabilitet og utrygghet for barnet.

Kommunen mener derfor dagens regulering av søskensamvær i barnevernloven § 4-16 bør opprettholdes.

7.3 Prosessuelt: Partskonstellasjoner og ivaretagelse av rettigheter for søsken under 15 år
Dersom søsknene som krever rett til samvær, er over 15 år, vil de etter forslaget § 12-3 som hovedregel kunne gjøre partsrettigheter gjeldende i saken. De vil også ha krav på egen prosessfullmektig. Når det gjelder yngre søsken, uttales det i høringsnotatet pkt. 11.4.5 at;

Når barnet selv og søsken er under 15 år vil foreldrene kunne opptre på vegne av barnet når han eller hun ønsker å fremme sine interesser i en samværsak. Hvis barnet selv eller søsken er under barnevernets omsorg, og for eksempel plassert i et annet fosterhjem, er det barnevernstjenesten som kan opptre på vegne av barnet for å ivareta barnets interesser. En forutsetning for å fremme en samværsak på vegne av et barn, er at barnet ønsker samvær.

Foreldrene kan imidlertid ha egne interesser å ivareta i en sak om samvær og evt. også omsorgsovertakelse. Det kan ikke forventes at alle foreldrene skal håndheve barns interesse i å få tilkjent søskensamvær, uten å skjele hen til sine egne interesser knyttet til det totale samværsomfanget. Det kan også være andre feilkilder til stede når foreldrene skal håndheve barns rettigheter og ønsker i en slik sak.

Barneverntjenesten kan ha rollen som foreldrenes «motpart» og fremme barnets og søskenes interesser når det gjelder det totale samværsomfang og omfanget av søskensamvær, såfremt saken i utgangspunktet gjelder justering av foreldrenes samvær.

Derimot vil barneverntjenesten sannsynligvis ikke reise en sak hvor formålet er å øke søskenes samvær. I slike tilfeller er det mer hensiktsmessig å øke søskensamværet uten grunnlag i et formelt vedtak i fylkesnemnda. En ny sak vil ikke bare involvere søsken, men også foreldre og eventuelle andre samværsberettigede. Det vil skape ustabilitet og usikkerhet som verken barnet eller søsknene er tjent med.

Det er lite tenkelig at barnets og mindreårige søskens interesser står mot hverandre i en sak om søskensamvær. Men skulle det skje, vil forslaget gi barneverntjenesten en problematisk rolle som ivaretager av både barnets og søsknens rettigheter og interesser.

7.3.1 Prosessuelt: Hvordan skal søskens begrensede rett til dokumentinnsyn håndteres i praksis?

I pkt. 11.4.5 peker departementet på vektige motforestillinger mot at søsken skal ha fullt innsyn i alle opplysninger i barnevernssaken. Bærum kommune er enige i disse motforestillingene.

I § 7-4 andre ledd foreslås dette løst ved at søsken bare gis rett til opplysninger som er nødvendige for at de skal kunne ivareta egne interesser i samværssaken. En slik begrensning av innsynsretten for enkelte av sakens parter lar seg ikke lett håndtere i praksis. Det forutsetter blant annet at

- begjæringen om tiltak utformes i to versjoner: En for foreldrene og en for søsknene
- søsken må holdes utenfor deler av forhandlingsmøtet i fylkesnemnda
- fylkesnemnda må skrive to vedtak: Ett for foreldrene og ett for søsknene

Vurderingen av hvilke opplysninger søsken ikke skal gis innsyn i, kan bli vanskelig. Ofte er et totalbilde av barnets omsorgsbehov avgjørende for hvor omfattende samvær som anses å være til barnets beste. Et slikt totalbilde vil omfatte store deler av sakens beviser, og det er ikke åpenbart hvor grensen for søsknens innsyn skal trekkes. Den foreslåtte bestemmelsen vil føre til at fylkesnemnda må gjøre denne vurderingen før bevisene er blitt framført for nemnda, og uten at søsknene gis innsyn i vurderingen eller anledning til å argumentere mot den.

Fylkesnemndas saksbehandling følger i utgangspunktet tvistelovens regler. Retten til innsyn i alle bevisene som føres, er en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti. I en overprøvingssak for tingretten er det ikke hjemmel for å opprettholde en slik begrensning i innsynsretten.

Manglende innsyn kan dermed provosere frem en rettslig overprøving, hvor søsken får full bevisatilgang.

Fylkesnemndene praktiserer av og til en oppdeling av saker med komplekse familiesituasjoner, hvor det er ønske om å begrense parters informasjonstilgang om hverandre. Det gjøres gjerne ved at spørsmålet om samvær for en eller flere av partene skilles ut til egen behandling umiddelbart etter behandlingen av hovedsaken.

Denne behandlingsformen ivaretar ikke grunnleggende krav til kontradiksjon. Fylkesnemnda avgjør den etterfølgende «delsaken» med full kunnskap om alle bevis som er ført i hovedsaken, og kan vanskelig antas å se bort fra denne kunnskapen når delsaken skal avgjøres. Ettersom hensikten med behandlingsformen er å unngå at partene får bevisatilgang, blir imidlertid ikke denne kunnskapen lagt frem som del av begrunnelsen i vedtaket. Sakens parter fratas dermed muligheten til å argumentere for sitt syn. Ved en rettslig overprøving kan ikke denne behandlingsformen benyttes.

Man må altså leve med at de private parter i barnevernssaker kan få formidlet omfattende opplysninger om hverandre. Dette vil også være den praktiske realiteten for søsken med partsrettigheter i saker om søskensamvær.

Kapittel 16: Saksbehandlingsregler

Bærum kommune er positive til at det legges til rette for at begge foreldre skal involveres i større grad i barnevernssaken og støtter derfor forslaget om at foreldre som har del i foreldreansvaret skal informeres om alle vedtak som fattes.

Bærum kommune slutter seg til departementets forslag og begrunnelse for å beholde hovedregelen om at barn har partsrettigheter fra fylte 15 år.

Kommunen støtter videre departementets forslag vedrørende partenes rett til dokumentinnsyn og unntak fra innsyn for å beskytte barnet, og mener at det er svært viktig at barnevernloven har bestemmelser som tydeliggjør at det er adgang til unntak fra innsyn. Saker der det er et behov for å kunne unnta opplysninger i undersøkelsesfasen er ikke uvanlig. Selv om det er hjemmel til å unnta i medhold av forvaltningsloven, bør adgangen også reguleres i barnevernloven.

Det bemerkes likevel at barneverntjenesten i praksis må være like oppmerksomme på at barn i slike situasjoner vil kunne bli satt under press. Hvis foreldre er kjent med at barnet har vært i kontakt med barneverntjenesten og de ikke får vite hva barnet har sagt, vil det kunne medføre press på barnet om å fortelle.

Kapittel 17: Taushetsplikt, opplysningsplikt og adgang til å gi opplysninger

Bærum kommune støtter departementets forslag om å samle regelverket for taushetsplikt i eget kapittel. Endringer og forenklinger som er foreslått støttes også. Reglene om taushetsplikt/opplysningsplikt er komplisert og fragmentert og det er tidvis vanskelig å anvende regelverket. Blant annet fordi brudd på taushetsplikten er straffbart, er det en fare for at taushetspliktsregelverket praktiseres for strengt. Regelverket bør derfor gjøres klarere og bli lettere tilgjengelig. Departementets forslag om et eget kapittel om taushetsplikt og strukturendringer vil etter vår oppfatning kunne bidra til dette.

Kommentar til foreslått § 13-1:

Den foreslåtte endringen om adgang til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer uavhengig av hvilket organ i barnevernet som er tildelt oppgaven, men i stedet basert på behovet for å gi opplysninger, er etter kommunens syn en riktig og nødvendig endring.

Det vises for øvrig til høringsinnspill under kap 19 om mulighet for kommunens ledelse til å få innsyn i faglige vurderinger gjort i enkeltsaker. Avklaringer rundt dette bør presiseres og eksemplifiseres.

Kapittel 18: Behandling av saker i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Departementet foreslår at fylkesnemnda får betalingsansvaret for godtgjøring til sakkyndig oppnevnt av fylkesnemnda og til tolk i forhandlingsmøter i fylkesnemnda. Bærum kommune støtter forslaget, men vil bemerke at ansvaret for å dekke kostnadene ved eventuell oversettelse av dokumenter i forkant av forhandlingsmøtet (når fylkesnemnda har vurdert det nødvendig), og fylkesnemndas vedtak også bør være fylkesnemndas ansvar.

Forslaget om å gjøre samtaleprosess til en fast ordning støttes. Erfaringer fra forsøksordningen med samtaleprosess tilsier imidlertid etter Bærum kommunes syn et behov for likere praksis i tilnærming og praktisk gjennomføring av ordningen. Ved utforming av en forskrift og retningslinjer knyttet til ordning, bes dette sendes til kommunene på høring.

Kommentar til foreslått § 14-6 tredje ledd:

Det er etter Bærum kommunes syn viktig og riktig at det åpnes adgang til anonym vitneførsel for å skjerme opplysningene om hvor barnet bor, i tilfeller med sperret adresse. Kommunen støtter forslaget, og har følgende innspill til foreslått lovtekst:

- Forslaget er begrenset til tilfeller der barnet bor på sperret adresse. Det bør også gjelde tilfeller der barneverntjenesten begjærer vedtak om sperret adresse.
- Ordet «anonym» gir inntrykk av at det kan tenkes vitner som er anonyme av andre grunner enn at det er vedtatt (eller begjæres vedtak om) sperret adresse. Det foreslås tatt ut av lovteksten

Kommentar til foreslått § 14-11, 5. ledd:

Kommunen støtter forslaget om adgang til å forene saker om private parters felles barn uavhengig av partskonstellasjon. Den nåværende rettstilstanden, der prosessuelle bestemmelser om adgang til å behandle saker samlet, er ulik i fylkesnemnda og retten, er utilfredsstillende og synes lite gjennomtenkt. Det bør være lik behandling av saker i fylkesnemndene og domstolene.

Det vises for øvrig til kommentarer under pkt. 7.3.1 om hvordan søskens begrensede rett til dokumentinnsyn skal ivaretas i praksis.

Kommentar til foreslått § 14-22:

Den situasjon som etableres i forbindelse med en akuttavgjørelse kan ha stor betydning for de avgjørelser som treffes i den påfølgende saken. Det er viktig at klager over akuttvedtak behandles raskt, men hensynet til forsvarlig saksbehandling må også ivaretas. Behovet for en rask avklaring i akuttsaken må også sees i forhold til, og veies opp mot, den tid det tar før hovedsaken behandles. Den ene uken en sparer ved at saken behandles av nemndsleder alene, bør ikke gå på bekostning av forsvarlig behandling av en sak hvor resultatet kan bli stående i lang tid, og få avgjørende betydning for hovedsakens utfall.

Kommunen støtter forslaget om at også klagesaker kan behandles av ordinær fylkesnemnd. Den begrensning som er inntatt om at dette forutsetter «særlige tilfeller», og da særlig lest i sammenheng med merknadene til endring av bestemmelsen, fremstår etter kommunens syn som en unødvendig og uheldig begrensning. Når disse avgjørelsene overprøves av tingretten, blir alle saker underlagt full behandling med både fagdommer, fagkyndig meddommer og leg meddommer, og tidsbruken er mye mer omfattende enn i fylkesnemnda. Det bør tilstrebes en mer likeverdig behandling i begge instanser, noe som er en forutsetning for å minske bruken av klageadgangen.

Kapittel 19: Kommunens og barneverntjenestens ansvar og oppgaver

Bærum kommune støtter departementets forslag som retter seg mot å tydeliggjøre kommunenes helhetlige og overordnede ansvar for arbeidet med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer, og at barneverntjenestens innsats skal rettes mot barna og familiene som trenger det mest. Presiseringene klargjør i større grad barnverntjenestens mandat og oppgaver, samt ansvaret for samarbeid på tvers av sektorer og tjenester. Videre støttes departementets forslag til presisering av at barnevernets kjerneoppgave er å gi hjelp og beskyttelse på indikert individnivå.

Departementet foreslår i høringsnotatet endringer som skal styrke kommunens styring og ledelse av barneverntjenesten og Bærum kommune støtter dette. Bærum kommune støtter også forslaget om å lovfeste krav om årlig tilstandsrapportering til kommunestyret. Årlig

tilstandsrapportering ble implementert i Bærum kommune fra og med inneværende år, og vurderes så langt som et nyttig styringsverktøy som tilrettelegger for åpenhet om måloppnåelse, utvikling, utfordringsområder og prioriteringer i barneverntjenesten.

Bærum stiller spørsmål ved at det er barnevernstjenesten som skal pålegges å rapportere til kommunestyret. Det er i utgangspunktet bare rådmannen som kan pålegges en slik plikt og Bærum foreslår derfor at dette forslaget omformuleres til at «kommunestyret får en rapport om tilstanden i barneverntjenesten minst en gang i året».

I høringsnotatet er det etter Bærum kommunes syn uklart hvordan departementet ser for seg å trekke den konkrete grenseoppgangen mellom kommuneledelsens overordnede ansvar for styring og kontroll med barneverntjenesten, og adgang for kommuneledelsen til å involvere seg i eller overprøve barneverntjenestens leder i enkeltsaker. Dagens lovverk synes ikke til hinder for at kommunens øverste administrative og politiske ledelse i praksis utviser et overordnet ansvar for at kommunen oppfyller sine lovpålagte oppgaver etter lov om barnevernstjenester, eksempelvis gjennom internkontrollaktiviteter og tilstandsrapportering.

Ettersom barnevernleder etter gjeldende rett ikke kan overprøves eller instrueres i enkeltsaker, er det nødvendig at departementet utreder og tydeliggjør innholdet i den delen av høringsnotatet som vedgår dette, og Bærum kommunes mener flere formuleringer i høringsnotatet er uklare når det gjelder hva departementet har ment på dette området.

Endringsforslaget til barnevernloven innebære at kommunens politiske og administrative ledelse vil kunne instruere og overprøve barnevernstjenestens leder og fastsette retningslinjer som begrenser barnevernslederens faglige ansvar og kompetanse. Bærum ser det som positivt at kommuneledelsens ansvar for den overordnede styring av barneverntjenesten styrkes. Dette vil gi kommunens ledelse anledning til i større grad å lede barneverntjenesten på lik linje med andre kommunale tjenester og samtidig styrke kommuneledelsens eierskap og ansvar for barneverntjenesten. Fortsatt må imidlertid kravet til forsvarlighet og hensynet til barnets beste være avgjørende ved valg av tiltak. Kravene til forsvarlige tiltak og tjenester vil måtte sette en ytre ramme for ledelsen styringen, og Bærum mener departementet bør presisere at det er barnverntjenesten som har kompetanse til å vurdere forsvarlighet og barnets beste.

Bærum savner en presisering og en drøfting av hva en overprøving av barnevernlederens faglige ansvar og kompetanse vil kunne innebære, og eksempler på hva slags retningslinjer som kan fastsettes om begrenser barnevernleders faglige ansvar og kompetanse. Det bør altså gjøres en bredere drøfting og eksemplifisering av kommuneledelsens handlingsrom når det gjelder å styre i faglige spørsmål.

Bærum kommune mener kommunens ledelse må få tilstrekkelig innsyn i kvaliteten i barnevernstjenestens arbeid, og måten barnevernstjenesten oppfyller kommunens oppgaver og ansvar på etter barnevernsloven. Bærum er av den oppfatning at kommunens overordnede ledelse bør kunne gis mulighet til innsyn i vurderinger gjort i enkeltsaker, på lik linje med den mulighet kommunens øverste ledelse har i andre kommunale tjenester. Dette vil være aktuelt i saker hvor enten barnevernleder har behov for å drøfte, eller kommunens ledelse har behov for innsyn som et ledd i kvalitetssikring og internkontroll. Innsyn kan fortrinnsvis skje anonymt men vil også måtte forekomme uten hinder av taushetsplikt. Kommunen bør kunne legge opp til kontrollrutiner hvor det foretas ulike/egendefinerte gjennomganger av tjenestens portefølje og hvor innsyn i taushetsbelagte opplysninger kan være nødvendig å vurdere som en del av

dette. Bærum kommune mener departementet må utrede de juridiske spørsmålene rundt om og eventuelt hvordan dette kan gjennomføres.

Bærum kommune støtter forslaget om å lovfeste barnevernstjenestens ansvar for å ha en akuttberedskap.

Departementet foreslår videre å tydeliggjøre barnevernstjenestens plikt til tidlig innsats og Bærum kommune støtter dette forslaget.

Kapittel 20: Statlig barnevernmyndighet

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på om det er Bufetat eller kommunen som skal avgjøre om barn som plasseres akutt skal tilbys plass i akuttinstitusjon eller beredskapshjem. Bærum kommune er av den oppfatning at dette helt klart bør være kommunens beslutning. Det er kommunens kjennskap til barnet og barnets behov, i tråd med vurdering av barnets beste som må ligge til grunn for disse beslutningene. Når det gjelder betalingsansvaret så er egenandelen for et beredskapshjem lavere enn for en institusjonsplass. Bærum kommune mener det vil være svært urimelig om kommunen ble tilbudt en institusjonsplass med høyere egenandel når beredskapshjem var det ønskede tiltaket.

Kapittel 21: Statlig tilsyn

Endringene med å samle omtalen av tilsynsansvaret tillagt Fylkesmannen og Helsetilsynet i eget kapittel støttes.

Kapittel 22: Økonomiske og administrative konsekvenser

I høringsnotatet foreslås en rekke lovendringer som samlet sett vil innebære en utvidelse av kommunenes oppgaver. Etter Bærum kommunes vurdering vil en rekke av forslagene således også medføre økte kostnader og merutgifter for kommunene. Slike vil innbefatte både behovet for økte ressurser i barneverntjenestene til å ivareta flere lovpålagte forvaltningsoppgaver, samt merutgifter vedrørende eksempelvis økt regulering av nettverksinvolvering, økning i samværsaker for fylkesnemnda og påklage til domstolene, samt økte utgifter til advokat for parter, tilrettelegging for samvær og reisekostnader, tolk mv. I tillegg må påregnes utgifter som vedrører de konkrete tiltaksendringer som foreslås i høringsnotatet, eksempelvis heving av øvre alder for ettervern fra 23 til 25 år.

Det bemerkes at det i høringsnotatet i liten grad fremgår hvordan de beskrevne lovendringene i praksis skal finansieres. Det er derfor vanskelig for kommunen å estimere eller anskueliggjøre disse merkostnadene på nåværende tidspunkt. Det forutsettes derfor at departementet tar høyde for økte overføringer til kommunene for å dekke merutgifter som påløper som følge av lovendringene.